

კომერციული ბანკში საკრედიტო პოტენციალის სრულყოფილი მართვის გზები თანამედროვე პირობებში

მარიამ დვალისვილი, დოქტორანტი

რეზიუმე

საკრედიტო რისკი ძირითადი რისკია ნებისმიერი კომერციული ბანკისათვის. პროცენტული მოგების მიღება კრედიტებიდან დღეს წარმოადგენს ერთ-ერთ ძირითად მოგების წყაროს. საკრედიტო რესურსების მოცულობის გაზრდა და საკრედიტო ხელშეკრულების გაზრდა, რომელიც შეინიშნება ბოლო დროს, ითხოვს მნიშვნელოვან ყურადღებას ხელმძღვანელობის და ბანკის აქციონერების მხრიდან, რომლებიც მუშაობენ საკრედიტო რისკების მართვის სისტემაში. ამასთან, აუცილებელია ერთობლივი წესების, პროცედურების, პროცესების და ორგანიზაციული სტრუქტურის, რომელიც უზრუნველყოფს მოცემულ ფუნქციების შესრულებას.

სტატიაში განხილულია და შემოშავებულია საკრედიტო პორტფელის მართვის გაუმჯობესების საკითხები.

Summary

Mariam Dvalishvili, PHD student

Credit risk is the risk of any commercial bank. The percentage of credits from the profit of one of the main profit source. Credit resources to increase the capacity and increase the credit agreement, which has been observed for the last time, and requires considerable attention to the banks shareholders, who is working in the credit risk management system. In addition, it is necessary to joint rules, procedures, processes and organizational structure, which provides the performance of the functions.

* * * * *

საკრედიტო რისკი, ნებისმიერი კომერციული ბანკისათვის ძირითად რისკს წარმოადგენს. კრედიტებიდან პროცენტული მოგების მიღება წარმოადგენს ერთ-ერთ ძირითად მოგების წყაროს კომერციული ბანკისათვის. ორიენტაცია, ბოლო პერიოდში საკრედიტო რესურსების მოცულობის გაზრდა ითხოვს მნიშვნელოვან ყურადღებას ხელმძღვანელობის და ბანკის აქციონერების მხრიდან, რომლებიც მუშაობენ საკრედიტო რისკების მართვის სისტემაში. ამასთან, აუცილებელია, ერთობლივი წესების, პროცედურების, პროცესები და ორგანიზაციული სტრუქტურის არსებობა, რომელიც უზრუნველყოფს აღნიშნული ფუნქციის შესრულებას.

განვიხილოთ საკრედიტო პორტფელის გაუმ-

ჯობესებული მართვის ძირითადი მიმართულებები.

1. სესხების კლასიფიკაციის სისტემის დანერგვა.

სხვადასხვა სახის სესხის რისკის ფარდობითობა ფორმალურად განისაზღვრება სესხის კლასიფიკაციის შკალის საფუძველზე.

ტიპურად, სანყისი შკალა „კარგ“ სესხებს ყოფს 3-4 ჯგუფად (კლასად), ასევე „ცუდს“ — 3-4 ჯგუფად სუბიექტური დასაბუთების საფუძველზე. „კარგი“ და „ცუდი“ სესხების განსაზღვრა ხდება სუბიექტურად, ამიტომ „კარგი“ სესხები ხვდება ერთ ჯგუფში. სესხის კლასიფიკაციას ახორციელებს საკრედიტო განყოფილების თანამშრომელი, რომელიც გამოყოფილია კრედიტების სხვადასხვა მიმართულებაზე ჩვეულებრივ წარმოადგენს ფორმალურ პროცედურას და არ მოქმედებს კრედიტის გაცემაზე და პროცენტის დადგენაზე.

2. საპროცენტო განაკვეთის დადგენა რისკის შესაბამისად

სესხის კლასიფიკაციის შკალის გაფართოებით 10-ე დონემდე, რომელთაგან თითოეული ზუსტად შეესაბამება მოსალოდნელ დანაკარგებს, დაფუძნებულია წინანდელი დაუბრუნებელი სესხების სიხშირეზე და ამ ჯგუფის სერიოზულ დანაკარგებზე.

ეს ცვლილებები ასახავს იმას, რომ დაუბრუნებლობის რისკი არის ალბათური, ანუ უნდა ველოდოთ, რომ ყველა „კარგ“ სესხს გააჩნია დაუფარაობის ალბათობა, რომელიც ექვემდებარება რაოდენობრივ განსაზღვრებას და ის, რომ სხვადასხვა ჯგუფის სესხებს გააჩნიათ არსებითი სხვაობები დაუბრუნებლობის ალბათობით.

საკრედიტო რისკის უფრო ზუსტი რაოდენობრივი გამოსახვისათვის იყენებენ შემდეგ მოქმედებებს:

- კლასების განსაზღვრის პასუხისმგებლობის გადატანა საკრედიტო თანამშრომლებიდან ანალიტიკოსებზე (ან კომიტეტზე, რომელიც ფორმირებულია საკრედიტო თანამშრომლების საპირწონედ);
- რაოდენობრივი მოდელის გამოყენება, როგორც კლასიფიკაციის პროცესის ნაწილი სესხის გაცემის მომენტში ან როგორც ინსტრუმენტი რისკის ადრეული ამოცნობისა მონიტორინგის პროცესში;
- სესხების კლასების აუდიტის პროცესის გამკაცრება.

3. კრედიტების რისკის მართვაში პორტფელის თეორიის გამოყენება. საკრედიტო პორტფელის მართვისათვის ინიშნება პორტფელის მენეჯერი, რომლის ვალდებულებაა: პორტფელის ხარისხის მონიტორინგი პორტფელში დანაკარგის შეფასება, რისკების ლიმიტების დადგენა ეკონომიკის ცალკეულ სექტორში და რისკების და მოგების ურთიერთობის შეფასება პორტფელში. პორტფელის მენეჯერის მხარ-

დასაჭერად აუცილებელია რამდენიმე სტატიკოსი, რომლებიც აწარმოებენ რაოდენობრივ გათვლებს.

საპორტფელო მენეჯმენტის ახლადშექმნილი ქვედანაყოფი თავის ორგანიზაციულ საქმიანობაში აქცენტირებას უკეთებს შემდეგ ინიციატივებს:

- თავისი ბანკის ფარგლებში რისკების მიდრეკილების სისტემის ფორმირება, რომელიც დაფუძნებულია კრედიტების მონაცემებზე და კრედიტუნარიანობაზე, სხვადასხვა საბუღალტრო და ინფორმაციული სისიტემიდან;

- სესხების კლასების სიზუსტის და თავსებადობის გაუმჯობესება რეიტინგული მოდელების გამოყენების გზით.

4. რისკების და მოგების თანაფარდობის ეფექტურობის ზრდა.

პორტფელის მართვის ტექნოლოგია ახლა უკვე შეგვიძლია წარმატებულად გამოვიყენოთ საკრედიტო პორტფელზე. რისკების და მოგების თანაფარდობის ეფექტურობის ზრდა მდგომარეობს შემდეგში:

- რისკების კარგი გამიჯვნა მსესხებლების დონეზე;

- კორექციის გაზომვა, რომელიც ზუსტად გამოთვლის კრედიტის დაუბრუნებლობის კავშირს ეკონომიკის დარგთან, რეგიონთან და მაკროეკონომიკურ ფაქტორებთან;

- მოულოდნელი დანადგარების ზემოქმედების რაოდენობრივი განსაზღვრის ტექნოლოგიის შემუშავება თითოეულ საკრედიტო რისკზე, დაფუძნებული მის ხარისხზე, ზომაზე. რისკის გაზომვის გაუმჯობესება საშუალებას გვაძლევს შევქმნათ საკრედიტო რისკის მართვის ლოგიკურად შეკრული სტრუქტურა. აქედან დგინდება:

- დარგების და ცალკეული ოპერაციების რისკის მიდრეკილების ლიმიტი, რომელიც მოგვცემს გარანტიას, რომ საკრედიტო პორტფელი არის საკმაოდ დივერსიფიცირებული.

- დარგების და ცალკეული მსესხებლების პორტფელის მიზნობრივი სტრუქტურა რომელმაც უნდა გაზარდოს შემოსავლიანობა რისკის მიზნობრივი ლიმიტის ფარგლებში;

- მოსალოდნელი შემოსავლიანობა ცალკეულ აქტივებზე, რომელიც დაფუძნებული არიან არსებული მოსალოდნელი დანადგარების განსაზღვრაზე.

ასევე საჭიროა გავატაროთ შემდეგი ორგანიზაციული ცვლილებები:

- შიდა ინფორმაციის დამუშავების სისტემის გაუმჯობესება, რაც საშუალებას გვაძლევს დავნერგოთ ყოველდღიური რისკის არასტაბილურობის ცვლილებების ავტომატიზირებული მონიტორინგი;

- საკრედიტო რისკების მონიტორინგის შემოყვანა რეალური დროის რეჟიმში დამოკიდებულია საბაზრო ინფორმაციებზე.

კრედიტების გაცემის და მართვის ფუნქციების დაყოფა.

დივერსიფიკაცია ძალიან მთავარია ეფექტურობის მისაღწევად საკრედიტო პორტფელის რისკის და შემოსავლების შეფარდებაში, მაგრამ ამას მივყავართ

სტრატეგიულ კონფლიქტთან სესხების გაცემის ქვედანაყოფთან, რომლის მოგებაც მიიღება დიდი ზომის ხელშეკრულებებზე, მზარდი დარგების კონცენტრაციაზე და გეოგრაფიულ სპეციალიზაციაზე.

- კრედიტების გაცემის ქვედანაყოფი გარდაიქმნება ბიზნესად, რომელიც დაფუძნებულია კომისიის შემოსავალზე, რომლის ეკონომიკური არსი, მსგავსია საინვესტიციო ბაზრის მოქმედებაზე. ამ ქვედანაყოფის უფლებამოსილება საპროცენტო განაკვეთის დადგენაზე, გამომდინარეობს კრედიტორების მოთხოვნიდან (გარე ბაზარი) ან საკრედიტო პორტფელის მართვის ქვედანაყოფი (შიდა ბაზარი).

საპროცენტო მენეჯმენტის ქვედანაყოფი წარმოადგენს ბიზნეს ერთეულს ინვესტიციების მართვაში, მისი ეკონომიკური არსი დამოკიდებულია ეფექტურობაზე და საკრედიტო რისკების ინფორმაციის დამუშავების კვალიფიკაციაზე, ასევე სარისკო აქტივების ერთობლიობის წვდომაზე. ამას მივყავართ საკრედიტო პორტფელის მართვის ქვედანაყოფი შემდეგ მოქმედებამდე:

- ავტომატური ტექნოლოგიების გამოყენება;

- საკრედიტო პორტფელის ყოველდღიური გადაფასება გამომდინარე საბაზრო კურსიდან;

- სესხის გაცემის ქვედანაყოფზე ზემოქმედება, რათა მათ გასცენ ერთგვაროვანი სესხის პროდუქტი სტანდარტული დოკუმენტაციიდან.

პორტფელის მართვის ქვედანაყოფის მოქმედება ხორციელდება მთლიანად ავტომატიზირებულ სივრცეში, რომელიც აერთიანებს რისკისკენ მიდრეკილ მონაცემებს რეალური დროის რეჟიმში, საბაზრო განაკვეთს და ანალიტიკური ინსტრუმენტის მთლიან კომპლექტს კლასიფიკაციისთვის, კრედიტებზე ფასების დადგენისთვის და რისკის მონიტორინგზე.

საკრედიტო რისკების მართვა ახლა მთლიანად არის საკრედიტო პორტფელის მართვის ქვედანაყოფის ფარგლებში და წარმოადგენს განსაკუთრებულ ცენტრალიზებულ ფუნქციას, რომელიც დაფუძნებულია ურთულეს ანალიტიკურ მეთოდებზე. ნათელია, რომ ახალი ეფექტური საკრედიტო რისკების მართვის სისტემის შექმნის პროცესში, აუცილებელია ცენტრალური ბანკის ორგანიზაციული როლი. მისი მოქმედების ორი ძირითადი მიმართულებიდან უნდა გამოდიოდეს:

- კომერციული ბანკის მეთოდური მასალით უზრუნველყოფა;

- კრედიტების ისტორიული მონაცემების დაგროვების პროცესის ორგანიზება.

სიახლეების შედეგი უნდა იყოს საკრედიტო რისკების მართვის ხარისხის გაუმჯობესება, რასაც თავის მხრივ მივყავართ შემდეგ დადებით შედეგამდე;

- მთელი საბანკო სისტემის სტაბილურობის გაზრდა. ბანკებს შეეძლება გააზრებულად ფორმირება გაუკეთონ თავის საკრედიტო პორტფელს, თავს არიდებენ გაუთვალისწინებელ დანაკარგებს;

- უცხოური ბანკების რესურსებში შეღწევა.

ამისთვის უნდა ფუნქციონირებდეს საერთაშორისო მეორადი კრედიტების ბაზარი, ამასთან გაცემული საბანკო კრედიტები უნდა პასუხობდეს მსოფლიო სტანდარტებს. ბანკი შეასრულებს კრედიტის გაცემის ფუნქციას, ამით მიიზიდავს ინვესტიციებს ეკონომიკაში;

- კრედიტების მოცულობის გაზრდა. ეს მიიღწევა იმით, რომ ბანკმა უნდა გაიაზროს თუ როგორი კრედიტის გაცემა შეუძლია, ასევე შემცირებული საკრედიტო განაკვეთი, რომელშიც რისკის კომპონენტი იქნება მინიმალური.

გამოყენებული ლიტერატურა:

1. Литовских А.М. Финансовый менеджмент: Конспект лекций. Таганрог: Изд-во ТРТУ, 1999. 76 с.
2. Комплексное решение по управлению рисками SAS. [Электронный ресурс] - <http://www.sas.com>
3. Атажанов Б.А. Финансовый анализ деятельности кредитных организаций // Аудит и финансовый анализ. – 2008. - №3. – с. 54-78.